

INFORMACJA, al. Niepodległości 34, 61-714 Poznań, hol główny, tel.: 61 626 66 66; fax 61 626 67 44, e-mail: kancelaria@umww.pl

Informacja o zamiarze i przyczynach podziału Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości

Samorząd Województwa Wielkopolskiego zamierza dokonać podziału Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości, które składa się z kilku różniących się od siebie charakterem oddziałów. Dokonanie podziału i uporządkowanie struktury tej instytucji kultury przyczyni się do zapewnienia bardziej adekwatnej i efektywniejszej realizacji misji Samorządu Województwa Wielkopolskiego, określonej w Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku, polegającej m.in. na dbaniu o dziedzictwo kulturowe regionu dla dobra jego obecnych i przyszłych pokoleń.

Istotny w tej sprawie jest fakt, że Muzeum rozpoczęło niezwykle ważną dla Województwa Wielkopolskiego, współfinansowaną przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, inwestycję pn. „Budowa Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-1919”. Zamiarem Województwa jest, aby pozostały po dokonaniu podziału Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości oddział poświęcony tematyce Powstania docelowo funkcjonował jako samodzielna instytucja muzealna, która będzie prowadzona jako wspólna instytucja kultury przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Województwo Wielkopolskie. Muzeum to działać będzie w oparciu o pozostałe po dokonaniu podziału mienie i pozostałych pracowników Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości. Docelowo planuje się także zmianę nazwy tej instytucji kultury na Muzeum Powstania Wielkopolskiego.

Mając na uwadze realizację wyżej wspomnianej inwestycji, której efektem będzie de facto powstanie infrastruktury dla działalności nowej instytucji kultury, planuje się wyłączyć ze struktury Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości jej wyodrębnione jednostki. I tak:

1) Oddział pn. Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII planuje się wyłączyć celem włączenia tej jednostki do Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie – instytucji kultury, dla której organizatorem jest Samorząd Województwa Wielkopolskiego, wpisanej do rejestru instytucji kultury pod numerem 3.

Przyczyną tego działania jest potrzeba skupienia wątków martyrologicznych w ramach jednej wojewódzkiej samorządowej instytucji kultury. W strukturze Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie od 2013 r. funkcjonuje oddział pn. Muzeum byłego niemieckiego Obozu Zagłady Kulmhof w Chełmnie nad Nerem. Dołączenie do tej struktury poznańskiego Muzeum Martyrologii Wielkopolan niewątpliwie uzupełni zakres działania tej instytucji, tym samym przyczyni się do zwiększenia jej potencjału, a przede wszystkim pozwoli na większą efektywność opieki nad wielkopolskimi krajobrazami pamięci oraz upamiętniania zdarzeń związanych z byłymi niemieckimi obozami zagłady.

Charakter działalności muzealnej, prowadzonej w Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Forcie VII, polega przede wszystkim na opiece nad miejscem, gdzie Niemcy otworzyli na początku października 1939 r. pierwszy w okupowanej Polsce obóz koncentracyjny – Konzentrationslager Posen. Koreluje to z misją i wpisuje się w zakres działania Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie, obejmujący upamiętnienie Zagłady i męczeństwa ofiar byłych niemieckich obozów, utworzonych na terenie województwa wielkopolskiego.

Przez cały okres funkcjonowania niemiecki nazistowski obóz w Forcie VII w Poznaniu zmieniał kilkakrotnie swoją nazwę. Początkowo nosił urzędową nazwę: Chef der Einsatzgruppe VI. Konzentrationslager-Posen, następnie: Geheime Staatspolizei. Staatspolizeileitstelle Posen. Übergangslager Fort VII. W 1941 r. zmieniono ją ostatecznie na Polizeigefängnis der Sicherheitspolizei und Arbeitserziehungslager Fort VII. W połowie 1942 r. władze niemieckie podjęły decyzję o przeznaczeniu fortu na potrzeby frontu wschodniego i przeniesieniu obozu w inne miejsce. Ostatecznie na jego lokalizację wybrano Żabikowo, wchodzące w okresie okupacji w skład poznańskiej dzielnicy Junikowo (niem. nazwa Posen-Lenzingen).

Z więźniów Fortu VII utworzono kolumny robocze, które rozpoczęły budowę nowego obozu. Od wiosny 1943 r. obóz w Żabikowie zaczął stopniowo przejmować więźniów z Fortu VII. Ostatni więźniowie Fortu VII zostali przeniesieni w kwietniu 1944 r. do nowego miejsca osadzenia. Wówczas to pomieszczenia fortu przeznaczono na potrzeby zakładów Telefunken. Od wiosny 1943 r. do wiosny 1944 r. obozy w Forcie VII i Żabikowie miały wspólnego komendanta, załogę obozową i nazwę tj. Polizeigefängnis der Sicherheitspolizei und Arbeitserziehungslager.

Należy dodać, że obozem w Forcie VII w chwili jego powstania kierował SS-Obersturmführer Herbert Lange, od grudnia 1942 r. komendant pierwszego niemieckiego obozu natychmiastowej zagłady Kulmhof w Chełmnie nad Nerem. Muzeum powstałe na terenie byłego obozu Kulmhof jest obecnie oddziałem Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie. Obozy w Forcie VII i Żabikowie od 1943 r. były tożsamymi obozami noszącymi jednakową nazwę, mającymi tego samego komendanta i załogę obozową, służącymi tym samym celom – to jest bezwzględnej eksterminacji osadzonych tam więźniów.

Administracyjne połączenie tych dwóch muzeów pozwoli na prowadzenie spójnej działalności edukacyjnej, badawczej, wystawienniczej służącej upamiętnieniu męczeństwa osadzonych tam kobiet i mężczyzn. W obu tych placówkach gromadzone są dzisiaj archiwalia, ikonografia, relacje, przedmioty osobiste więźniów osadzonych w Forcie VII i Żabikowie. Ponadto w Muzeum w Żabikowie prowadzona jest komputerowa baza więźniów uwzględniająca także w części osadzonych w Forcie VII. Dotychczas Muzeum Martyrologiczne w Żabikowie m.in. odnalazło w archiwach niemieckich oryginalny film z okresu początków funkcjonowania obozu tj. „Konzentrationslager Posen” oraz opublikowało pracę dotyczącą się załogi obozowej Fortu VII.

Włączenie Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII do Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie pozwoli na bardziej adekwatną opiekę nad tym miejscem, a także wzmocni współpracę z właściwymi organami państwa, ciałami doradczymi, organizacjami pozarządowymi oraz zainteresowanymi środowiskami. Zakłada się także, że włączenie oddziału Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości do Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie – dzięki skupieniu w jednym podmiocie zadań o podobnym, szczególnym charakterze – będzie skutkowało zwiększeniem efektywności w zarządzaniu Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII.

2) Funkcjonujące na terenie poznańskiej Cytadeli oddziały pn. Muzeum Armii „Poznań” i Muzeum Uzbrojenia planuje się wyłączyć celem utworzenia nowej instytucji kultury pn. Muzeum Armii „Poznań” i Uzbrojenia, dla której organizatorem będzie Samorząd Województwa Wielkopolskiego.

Muzeum Uzbrojenia i Muzeum Armii „Poznań” znajdują się na terenie dawnego Fortu Winiary, wzniesionego przez Niemców w latach 1828-1842. Fort znajdował się na górującym nad miastem Wzgórzu Winiarskim i stanowił najważniejszy obiekt, wchodzący w skład twierdzy poligonalnej otaczającej Poznań.

W czasie I wojny światowej Poznań leżał poza obszarem działań wojennych, a Cytadela pełniła rolę zaplecza. Została opanowana przez powstańców wielkopolskich 29 grudnia 1919 r. W okresie międzywojennym stacjonowały tu jednostki Wojska Polskiego. W 1939 r. część z nich znalazła się w składzie Armii „Poznań”. Po zajęciu Poznania przez Niemców 10 września 1939 r. więziono tu jeńców polskich, a później także alianckich. Chrzest bojowy Cytadela przeszła zimą 1945 r. – 23 lutego została zdobyta przez Armię Czerwoną.

W latach 1950-1958 pozyskiwano z tego terenu cegły na budowę osiedli mieszkaniowych w Poznaniu i odbudowę Warszawy. Fort Winiary przetrwał do lat 60. XX wieku, kiedy to rozebrano pozostałości budowli fortecznych i utworzono 100 hektarowy park.

Muzeum Uzbrojenia ma ekspozycje wewnętrzną oraz zewnętrzną. Wystawa wewnętrzna mieści się w schronie dawnego Laboratorium Wojennego SKL. W oryginalnie zachowanym wnętrzu znajduje się ekspozycja militariów, dokumentów i zdjęć z okresu II wojny światowej, walk o Poznań w styczniu i lutym 1945 r. oraz biorących w nich udział poznaniaków, tzw. cytelowców. Szczególnie wyróżnia się prezentacja różnego typu uzbrojenia używanego w czasie walk o Poznań przez obie strony konfliktu.

Największą atrakcją stanowi jednak plenerowy park sprzętu wojskowego. Zgromadzono tu czołgi, samoloty, śmigłowce, kolekcje pojazdów pancernych, artylerii polowej, przeciwlotniczej i przeciwpancernej, sprzęt radiolokacyjny, lotniczy, drogowo-przeprawowy oraz służb kwatermistrzowskich.

Muzeum Armii „Poznań” znajduje się w korytarzu kazamatowym, obecnie zwany „Małą Służą”, który ocalał po walkach w lutym 1945 r. Ekspozycja stała Muzeum przedstawia szlak bojowy Armii „Poznań”, którego zwieńczeniem była bitwa nad Bzurą. Nie odmieniła ona losów wojny, ale zapisała się jako największa i najkrwawsza bitwa Września 1939 r.

W 1974 r., z inicjatywy środowisk kombatanckich, na murze przeciwskarpy odsłonięto pierwszą z czternastu tablic upamiętniających poszczególne jednostki i formacje Armii „Poznań”, natomiast 31 sierpnia 1982 r. we wnętrzu korytarza kazamatowego otwarto ekspozycję stałą Muzeum Armii „Poznań”. Muzeum gromadzi eksponaty związane z historią Wojska Polskiego okresu międzywojennego, ze szczególnym uwzględnieniem jednostek wielkopolskich. W swoich zbiorach posiada materiały ikonograficzne, dokumenty, sztandary, broń, umundurowanie oraz wiele innych pamiątek historycznych. Muzeum posiada też w swoich zbiorach obszerną kolekcję zdjęć ukazujących życie codzienne i służbę w jednostkach wojskowych stacjonujących na terenie Okręgu Korpusu nr VII.

Oba te muzea mają charakter militarny, są związane z historią II wojny światowej. Zlokalizowane są po sąsiedzku, a co za tym idzie – mają tę samą, bardzo liczną publiczność. W ciągu roku współpracują ze sobą przy wydarzeniach i wystawach. Pracownicy wspierają się też nawzajem w pracy codziennej. Nowo pozyskane biura zespoły obu muzeów dzielą ze sobą w tym samym budynku, znajdującym się także na Cytadeli. Administracyjne połączenie tych placówek w ramach samodzielnej instytucji kultury pozwoli na bardziej efektywne prowadzenie ich działalności merytorycznej oraz skuteczniejszą realizację ich potrzeb i celów, w tym związanych z pozyskiwaniem środków zewnętrznych. Zakłada się, że działanie to przyczyni się do racjonalnego zarządzania zasobami ludzkimi i gospodarowania środkami publicznymi, jak również do pełniejszej realizacji kumulujących się wyzwań remontowo-inwestycyjnych każdej z tych jednostek.

3) Oddział pn. Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956 planuje się wyłączyć celem utworzenia nowej instytucji kultury pn. Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956, dla której organizatorem będzie Samorząd Województwa Wielkopolskiego, jednak docelowo instytucja ta – zgodnie ze swą tematyką i oczekiwaniami społecznymi – zostałaby przekazana Miastu Poznań.

Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956 przybliży zwiedzającym historię Poznańskiego Czerwca, jak i szeroką tematykę wydarzeń rozgrywających się od 1945 r. do końca PRL-u.

Muzeum otwarto 4 października 2007 r. Mieści się w przyziemiu Zamku Cesarskiego w Poznaniu, w którym w 1956 r. znajdowała się Miejska Rada Narodowa, a tuż obok budynek Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Przebiegająca przy nich ulica Czerwonej Armii (dziś Święty Marcin) i przylegający do niej tzw. plac Stalina (Adama Mickiewicza) były miejscem protestu demonstrantów rankiem 28 czerwca 1956 r. Po 25 latach od tego wydarzenia, wzniesiono na pl. Mickiewicza jeden z symboli Miasta – Pomnik Poznańskiego Czerwca 1956.

Demonstracja robotnicza 28 czerwca 1956 r. – pierwszy bunt społeczny w PRL-u – była wydarzeniem istotnym nie tylko w skali lokalnej, lecz ogólnopolskiej. Poznański Czerwiec zapoczątkował marsz Polaków do przemian ustrojowych i ostatecznego obalenia komunizmu. Stała ekspozycja muzeum o charakterze muzeum narracyjnego przedstawia przyczyny buntu i przebieg wydarzeń (demonstracje, walki zbrojne, pacyfikacja miasta przez wojsko i procesy uczestników). Wystawę gruntownie zmodernizowano na przełomie lat 2019 i 2020. Zwiedzający odnajdą na niej fotografie z powstania, pamiątki po uczestnikach protestu, nagrania wspomnień i relacji z przesłuchań, poznają także historię późniejszych procesów sądowych. Wszystko to znajduje się w zaaranżowanych pomieszczeniach: mieszkania z lat 50-tych, hali fabrycznej, ulicy, celi więziennej i sali sądowej. Na ekspozycji poznajemy również historię walki o pamięć

społeczną o Poznańskim Czerwcu.

Zespół Muzeum prowadzi bardzo aktywną działalność edukacyjną – warsztaty, lekcje, spacer historyczne. Utrzymuje intensywny kontakt z kombatantami, wspiera ich i organizuje spotkania. W każdą rocznicę organizowany jest szkolny Test Wiedzy i konferencja dla szkół. Jedną z inicjatyw Muzeum jest coroczna akcja „Światełko dla Czerwca '56”, która upamiętnia uczestników powstania i promuje pamięć historyczną w szkołach całej Polski. Akcja w 2017 r. dostała tytuł Wydarzenia Roku w plebiscycie organizowanym przez Muzeum Historii Polski.

Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956 podlegają także obiekty przy ul. Słupskiej 62 związane z historią PRL-u – Schron Przeciwatomowy dla Władz Miasta Poznania i Galeria plakatu z okresu Socjalizmu. Schron został przygotowany na wypadek wojny atomowej lub innego zagrożenia w latach 50-tych dla najwyższych urzędników magistratu. Działał do 1994 r. We wnętrzach zachowało się w nienaruszonym stanie oryginalne wyposażenie z lat PRL-u od agregatów prądowłórczych i systemu wentylacji, poprzez centralę telefoniczną, meble i mapy, po armaturę łazienkową, telefony czy radio. Muzeum udostępniło to miejsce zwiedzającym w 2012 r.

Od roku 2018 w willi obok schronu prezentowana jest Galeria plakatu z okresu Socjalizmu. To wystawa poświęcona tematyce socrealizmu, której podstawą jest bogata, muzealna kolekcja plakatów propagandowych z tego okresu, uzupełniona plakatami filmowymi, pozbawionymi już aspektu ideologicznego czy agitacyjnego, a także obrazami Alfreda Lenicy i Edwarda Dwurnika ze zbiorów znajdujących się w magazynie Głównym Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości. Ekspozycja została wyposażona w stylowe meble z okresu PRL-u, które są przykładami rozwijającego się od lat 50. polskiego designu i nadają wnętrzom Galerii charakter ówczesnych mieszkań. Zespół Muzeum prowadzi tu aktywną działalność wystawienniczą (wystawy czasowe) i edukacyjną (warsztaty i prelekcje). W willi w ramach porozumienia z radą osiedla Smochowice/Krzyżowniki prowadzone są także zajęcia i spotkania dla mieszkańców.

Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956, zarówno w siedzibie głównej tego oddziału, jak i w obiektach przy Słupskiej, skupia się przede wszystkim na historii miejskiej, ściśle związanej z historią Poznania. Co istotne, rokrocznie organizatorem głównych uroczystości rocznicowych Czerwca'56 jest Miasto Poznań. Warto dodać, że od 2022 r. Muzeum wspólnie z Grupą MTP organizuje ogólnopolski konkurs o Nagrodę Stukot '56 – odgłosy Czerwca. Nagroda ta została ustanowiona w celu promocji wartości, w imię których protestowali robotnicy w Poznaniu 28 czerwca 1956 r. Laureaci nagrody są „stukotem dla współczesnych”, swoimi dokonaniem świadczą o wartościach tamtych dni i urzeczywistniają je w naszych czasach. W naturalny więc sposób Muzeum współpracuje i działa głównie w środowisku poznańskim. Poznań jest ponadto siedzibą stowarzyszeń kombatantów Czerwca 1956 r. Wraz z pomnikiem Poznańskiego Czerwca 1956 jest jedną z najbardziej rozpoznawalnych wizytówek stolicy Wielkopolski.

Zasadne jest więc funkcjonowanie Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956 jako samodzielnej instytucji kultury, dla której organizatorem będzie Miasto Poznań.

wytworzenie informacji: 2024-07-17 Włodzimierz Mazurkiewicz

wprowadzenie informacji do podstrony BIP: 2024-07-18 07:49:13 przez Karolina Pyterek

ostatnia zmiana treści: 2024-07-18 07:50:03 przez Karolina Pyterek

Dziękujemy za odwiedziny i zapraszamy ponownie

[bezpośredni link do strony www](#)